

УДК 336.5:338.124.4(477)
JEL Classification: E62, H63, F35, O19, H84, P35
DOI: <https://doi.org/10.33111/sedu.2025.56.007.022>

Кривещенко
Вікторія Віталіївна*
Мороз Павло Андрійович**

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Анотація. Об'єктом дослідження є передумови формування фінансової політики з метою забезпечення макрофінансової стабільності та повоєнного відновлення України. Предметом дослідження виступають джерела, механізми та інституційні засади фінансового забезпечення процесів відбудови в контексті глобальних партнерств. Мета дослідження полягає у комплексному аналізі викликів та перспектив формування фінансової політики України в умовах глобальних політичних і макроекономічних трансформацій та необхідності повоєнного відновлення України; обґрунтуванні пропозицій щодо оптимізації фінансової моделі на основі диверсифікації джерел фінансування повоєнного відновлення України. Для досягнення мети використано методи системного аналізу, компаративного дослідження, статистичного аналізу та узагальнення. Ключовими результатами дослідження є систематизація масштабів фінансових потреб відбудови, аналіз ролі міжнародних партнерів та обґрунтування необхідності диверсифікації джерел фінансування через поєднання міжнародної допомоги, приватних інвестицій, внутрішніх ресурсів та інноваційних фінансових інструментів. Наукова новизна полягає у комплексному дослідженні механізмів координації глобальних партнерств з метою забезпечення систематизації підходів до формування фінансової політики України в умовах повоєнного відновлення національної економіки. Практичне значення визначається можливістю використання результатів для оптимізації існуючих підходів до залучення та управління міжнародною фінансовою допомогою з метою підвищення ефективності реалізації фінансової політики України.

Ключові слова: фінансова політика; повоєнне відновлення; фінансова архітектура; міжнародна фінансова допомога; європейська інтеграція; сталий розвиток; фінансові інституції; державно-приватне партнерство.

Вступ. Після широкомасштабної військової агресії, розпочатої Російською Федерацією у 2022 році, Україна опинилася перед безпрецедентними викликами, пов'язаними з відновленням зруйнованої інфраструктури, економічної системи та соціального середовища. Питання фінансування повоєнного відновлення

*Кривещенко Вікторія Віталіївна — кандидат економічних наук, доцент, кафедра комерційної діяльності та логістики, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2375-9664>, email: kryveshchenko.viktoria@kneu.edu.ua

**Мороз Павло Андрійович — кандидат економічних наук, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2711-6795>, email: pavlo.moroz.ua@gmail.com

стало центральним у дискурсі не лише національного, а й глобального рівня. За оцінками спільного Звіту про оцінку збитків і потреб (RDNA2), станом на 2023 рік сукупні потреби України у відбудові перевищують 411 мільярдів доларів США, а за іншими оцінками, зокрема представленими у Національному плані відновлення, ця сума сягає понад 750 мільярдів доларів [1; 2]. Такі масштаби руйнувань зумовлюють необхідність розбудови цілісної, ефективної та прозорої фінансової архітектури відновлення, що поєднувала б внутрішні ресурси, міжнародну фінансову допомогу, донорські внески, інвестиції приватного сектору та інноваційні механізми залучення капіталу.

Фінансування повоєнного відновлення України характеризується високим рівнем складності та багаторівневості. Його організація вимагає не лише акумуляції фінансових ресурсів, але й запровадження системних реформ, інституційної перебудови фінансової системи та зміцнення антикорупційної інфраструктури. Крім того, успішне відновлення країни значною мірою залежить від ефективної координації дій між урядом України, міжнародними фінансовими організаціями (зокрема Світовим банком, МВФ, ЄБРР, ЄІБ), донорами, а також приватними інвесторами, що готові взяти участь у процесі реконструкції [3; 4].

Провідні міжнародні аналітичні центри підкреслюють необхідність створення стабільної й прозорої моделі управління допомогою, яка ґрунтується на принципах підзвітності, ефективності та довіри. Наприклад, Brookings Institution у своєму звіті вказує на доцільність формування єдиної платформи координації донорських потоків і механізмів моніторингу використання ресурсів, що має стати запорукою довгострокового фінансового партнерства між Україною та міжнародною спільнотою [3].

Крім традиційних фінансових джерел, у процесі відбудови важливу роль можуть відігравати інноваційні інструменти, зокрема зелені облігації, соціальні інвестиції, страхування політичних ризиків, а також потенційне використання конфіскованих російських активів на користь України [5]. Пошук збалансованої моделі фінансування відновлення національної економіки, яка враховує як внутрішні пріоритети розвитку національної економіки, так і глобальні виклики (сталий розвиток, діджиталізація, енергетична безпека), є ключовим завданням на найближчі десятиліття.

У цьому контексті дослідження фінансування повоєнного відновлення України стає надзвичайно важливим як у науковому, так і в практичному аспекті. Його мета полягає у виявленні чинників, що визначають ефективність залучення та використання фінансових ресурсів, аналізі ключових викликів та формулюванні стратегічних напрямів співпраці з міжнародними партнерами з метою формування дієвих підходів до формування фінансової політики держави.

Постановка завдання. Після початку повномасштабної війни в Україні у 2022 році актуальність питань, пов'язаних із фінансуванням повоєнного відновлення держави, набула не лише внутрішньополітичного, а й глобального характеру. Руйнування, спричинені збройною агресією, охопили практично всі ключові елементи національної економіки — промисловість, транспортну і

енергетичну інфраструктуру, житловий фонд, соціальні послуги, а також екосистему регіонального розвитку. Відтак постала потреба у формуванні комплексної системи відновлення України, основою якої має стати фінансова політика, здатна поєднати внутрішній економічний потенціал з підтримкою міжнародних фінансових інституцій, донорів і приватного капіталу. Наукове осмислення такої моделі потребує формулювання чіткої дослідницької мети, визначення завдань, методології та логіки роботи.

Метою дослідження є комплексне теоретико-методологічне обґрунтування підходів до фінансування повоєнного відновлення України з урахуванням сучасних викликів, міжнародного досвіду та потенціалу глобальних партнерств. Це передбачає не лише аналіз існуючих механізмів фінансування, а й виявлення стратегічних пріоритетів фінансової політики держави в умовах глобальних політичних і макроекономічних ризиків, а також перспектив формування ефективної фінансової архітектури для відбудови країни.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання дослідження:

- охарактеризувати масштаби повоєнних потреб України у фінансуванні за галузевими, часовими та територіальними критеріями;
- визначити основні джерела фінансування повоєнного відновлення з огляду на наявний потенціал національної економіки та, як наслідок, необхідності перегляду підходів до формування фінансової політики України;
- дослідити роль і функціонування ключових міжнародних партнерів у системі підтримки України;
- проаналізувати сучасні виклики у сфері фінансового управління процесами відбудови;
- сформулювати пропозиції щодо удосконалення фінансової політики з метою забезпечення повоєнного відновлення України.

Логіка дослідження базується на послідовному переході від описово-аналітичного рівня до нормативно-проектного. Спочатку дослідження передбачає аналіз сучасного стану фінансування повоєнного відновлення України, потім розглядається система управління відновленням. На третьому етапі здійснюється діагностика основних ризиків — політичних, адміністративних, економічних та інвестиційних. Завершальним етапом є формування рекомендацій щодо вдосконалення фінансової архітектури повоєнного відновлення.

Для досягнення цілей дослідження було використано комплекс сучасних наукових методів: системного аналізу, компаративного дослідження, статистичного аналізу та узагальнення.

Результати. Аналіз масштабів фінансування, необхідного для повоєнного відновлення України, ґрунтується на комплексних звітах та оцінках міжнародних організацій. Доповідь Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA 4), підготовлена Світовим банком, Європейською комісією та ПРООН, оцінює загальні прямі збитки війни у понад 176 млрд доларів США, а потреби у фінансуванні відновлення — на рівні понад 349 млрд доларів США. Ця цифра охоплює як негайні

заходи з ліквідації наслідків бойових дій, так і довгострокові інвестиції в реконструкцію і модернізацію ключових секторів економіки [5]. Такий масштаб фінансових ресурсів демонструє значущість викликів, з якими стикається держава, а також необхідність мобілізації як внутрішніх, так і зовнішніх джерел фінансування.

Галузева структура фінансових потреб відновлення характеризується вираженою пріоритетністю окремих секторів. Зокрема, RDNA 4 відводить значні кошти на відновлення житлового фонду, транспортної інфраструктури, енергетики та водопостачання — відповідно 83, 78, 67 та 40 млрд доларів США. Ці напрями є ключовими для відновлення соціальної стабільності і відновлення економічної діяльності, що підтверджують і українські дослідники [5].

Часовий розподіл фінансових ресурсів передбачає поділ повоєнного відновлення на три основні фази, визначені у Національному плані відновлення України: короткострокову (2022–2023), середньострокову (2024–2026) та довгострокову (2027–2032) і охоплює 850 різноманітних проєктів, що потребують фінансування загальним обсягом \$750 млрд. Кожна фаза містить специфічні цілі та завдання — від негайного реагування і відновлення критичної інфраструктури до системної модернізації економіки та інтеграції у європейський простір [2].

Територіальний аспект руйнувань і пов'язаних з ними потреб у фінансуванні є критично важливим для формування ефективної політики відновлення. Найбільше постраждали Київська, Донецька, Луганська, Харківська, Запорізька, Херсонська та Миколаївська області, на які припадає понад 70 % загальних збитків. Така концентрація збитків вимагає комплексного і диференційованого підходу з урахуванням регіональних соціально-економічних особливостей та стратегічних пріоритетів державної політики [2; 5].

Аналітики RAND Corporation підкреслюють необхідність системного підходу до фінансування, що поєднує негайну відбудову з довгостроковою трансформацією економіки, зокрема через інвестиції у людський капітал, інновації та екологічну стійкість [5]. З іншого боку, враховуючи динамічність геополітичних ризиків і макроекономічних умов, ускладнюється прогнозування обсягів необхідних ресурсів, що вимагає гнучких стратегічних рішень у сфері фінансування [6].

Міжнародна фінансова підтримка України демонструє безпрецедентні масштаби в сучасній історії. Згідно з даними Ради з міжнародних відносин, загальний обсяг бюджетних повноважень, наданих Україні Конгресом США через п'ять законопроектів з початку війни, становить 175 мільярдів доларів [7]. Ця сума включає як військову, так і цивільну допомогу, що свідчить про комплексний підхід до підтримки українського суверенітету.

Європейський Союз також демонструє значну фінансову підтримку через різноманітні механізми. ЄС надав 31,5 мільярда доларів фінансової допомоги Україні у 2022–2023 роках та 4,2 мільярда доларів у 2025 році [8]. Особливо важливим є запровадження Ukraine Facility – спеціального інструменту, який дозволить ЄС надати Україні до 50 мільярдів євро стабільної та передбачуваної фінансової підтримки протягом періоду 2024–2027 років [9].

Великобританія також відіграє важливу роль у фінансуванні відновлення України. Британський уряд виділив 12,8 млрд фунтів стерлінгів на військову допомогу з лютого 2022 року [10], що підкреслює довгострокову прихильність до підтримки українського опору та майбутнього відновлення.

Наслідком масштабних руйнувань, завданих Україні унаслідок збройної агресії, стала критична потреба у структурно диференційованому та багатоканальному фінансуванні повоєнного відновлення. Цей підхід поєднує грантову та кредитну підтримку з державних джерел, інноваційні механізми залучення приватного капіталу та ефективне використання заморожених активів агресора.

Першим і найтрадиційнішим джерелом залишаються інституційні фінанси – кошти Світового банку, ЄІБ, ЄБРР і МВФ, мобілізовані через платформи ЄС і G7. Ці інституції пропонують гібридні інструменти: гранти на гуманітарну й соціальну стабілізацію, кредити на відбудову інфраструктури та технічну підтримку реформ. OECD [11] підкреслює критично важливу роль прозорості й підзвітності при реалізації таких програм для ефективного розподілення, що запобігає витоку коштів унаслідок корупційних схем.

Світовий банк із лютого 2022 року зобов'язався надати 38 млрд дол. США у вигляді грантів, позик і гарантій, із яких понад 29 млрд уже було розподілено до листопада 2023 року [12]. Ці кошти спрямовуються на підтримку державного бюджету, соціальних виплат, відновлення інфраструктури та приватного сектору.

ЄБРР у період 2022–2024 років вплив у реальний сектор України майже 6,2 млрд євро, зокрема 2,4 млрд у 2024 році для оновлення інфраструктури й енергетичної безпеки [13]. Окрім того, 833 млн через фінансових партнерів та інституції спрямовано на торгове фінансування, а лише на енергетичний сектор заплановано ще 1 млрд на 2025 рік [14].

ЄІБ надав загалом близько 2,4 млрд євро у проєктах екстреної допомоги з початку війни, у тому числі 668 млн у 2022 році, 1,59 млрд у 2023 році, а також виділив 840 млн на відновлення інфраструктури [15, 16].

МВФ надав два екстрені транші: \$1,4 млрд у березні та \$1,3 млрд у жовтні 2022 року, а також через Multi-Donor Administered Account країни-донори спрямували близько \$2,2 млрд, всього перевищивши \$5 млрд [17].

Загально, інституційна підтримка становить приблизно: Світовий банк – 38 млрд дол., ЄБРР – 6,2 млрд євро, ЄІБ – 2,4 млрд євро, МВФ – >5 млрд дол., G7 – 50 млрд дол. [17]. Ці фінанси покривають широкий спектр напрямів: бюджетні видатки, інфраструктуру, енергетику, соціальні інвестиції, приватний сектор і реформування. Інституційне фінансування за ініціативами ЄС і G7 вирізняється чіткою структурою, прозорим розподілом коштів через міждержавні угоди, що є надійним фундаментом для довгострокової відбудови й розвитку України.

Другим важливим джерелом вважається державно-приватне партнерство (ДПП). Дослідження [18] вказують на високий потенціал цієї моделі у сфері будівництва транспорту, соціальної інфраструктури та оборони, за умови вдосконалення регулювання, цифровізації процедур, реформування інституцій, зокрема через поєднання інвестицій із контролем ризиків і антикорупційною складовою.

Повоєнне відновлення характеризується необхідністю швидкого відновлення зруйнованої інфраструктури, соціальних інститутів та економічних зв'язків. Історичний досвід демонструє, що найуспішніші програми відновлення поєднували державне планування з приватною ініціативою та інвестиціями.

Класичним прикладом є План Маршалла (1948–1952), який передбачав надання 13,3 мільярда доларів США (еквівалент 133 мільярдів доларів у цінах 2024 року) для відновлення Західної Європи після Другої світової війни [19]. Хоча формально План Маршалла не був ДПП у сучасному розумінні, він створив основу для подальшого розвитку партнерських відносин між державним та приватним секторами.

У Німеччині повоєнне відновлення характеризувалося активним використанням змішаних форм фінансування. Програма «Wirtschaftswunder» (економічне диво) 1950-х років передбачала державні гарантії для приватних інвестицій у відновлення промисловості. Загальний обсяг інвестицій у рамках програми склав близько 4,5 мільярда німецьких марок, з яких 60 % становили приватні кошти [20].

Досвід подолання економічних криз демонструє ефективність ДПП у стабілізації фінансових систем і підтримці ключових галузей економіки. Фінансова криза 2008 року стала каталізатором для розвитку нових форм ДПП у країнах Європи та Північної Америки.

У США програма «American Recovery and Reinvestment Act» (2009) передбачала 787 мільярдів доларів стимулюючих заходів, з яких близько 150 мільярдів було спрямовано на проекти ДПП у сфері енергетики, транспорту та комунальних послуг [21]. Програма сприяла створенню 3,5 мільйона робочих місць та збільшенню ВВП на 2,1 % протягом 2009–2011 років.

Франція в період кризи 2008–2012 років активно використовувала механізм «Partenariat Public-Privé» для модернізації інфраструктури. Програма «Grand Paris» передбачала інвестиції у розмірі 35 мільярдів євро до 2030 року, з яких 60 % мали становити приватні кошти [22]. Проект включав будівництво нових ліній метро, модернізацію транспортних вузлів та створення бізнес-кластерів.

ДПП виявилось ефективним інструментом боротьби з безробіттям та соціальною нестабільністю. Особливо показовим є досвід Ізраїлю, де після хвиль імміграції 1990-х років було запроваджено комплексну програму інтеграції новоприбулих.

Програма «Absorption of Immigrants» (1990–2000) передбачала партнерство держави з приватними компаніями для створення робочих місць та професійної перепідготовки. Загальний бюджет програми склав 12 мільярдів доларів, з яких 40 % становили кошти приватних інвесторів [23]. Результатом стало створення 400 тисяч нових робочих місць та зниження рівня безробіття серед іммігрантів з 15 % до 6 %.

Успішність ДПП у кризових умовах значною мірою залежить від правильного вибору фінансових інструментів. Аналіз міжнародного досвіду виявляє кілька ключових підходів до структурування фінансування.

Державні гарантії виступають найпоширенішим інструментом зниження ризиків для приватних інвесторів. У Німеччині програма «KfW-Garantien» забезпечує державні гарантії до 80 % від суми кредиту для проектів відновлення інфраструктури. Обсяг гарантій у 2020–2024 роках склав 25 мільярдів євро [24].

Бюджетно-податкове регулювання також відіграє важливу роль у стимулюванні залучення приватного капіталу. Актуалізується питання перегляду концептуальних підходів до стягнення податку на прибуток підприємств у рамках формування фінансової політики України. В такому випадку видається інвестиційно обґрунтованим введення податкових пільг, які несуть стимулюючий характер по відношенню до ділової активності.

У нинішніх умовах економічно обґрунтованим є також повернення до ідеї введення прогресивної шкали оподаткування в залежності від розміру доходів суб'єктів підприємництва, а також на доходи фізичних осіб, їх майно, активи.

Французька система «Crédit d'Impôt» передбачає зниження корпоративного податку на 25 % для компаній, які інвестують у проекти ДПП у сфері відновлювальної енергетики та транспорту.

Дослідження ОЕСР показало, що проекти ДПП у сфері інфраструктури демонструють середню норму прибутковості 8–12 % порівняно з 4–6 % для традиційних державних проектів [25]. Водночас, терміни реалізації проектів ДПП на 15–20 % коротші за аналогічні державні проекти.

Досвід міжнародних партнерств у кризових умовах має важливе значення для формування стратегії повоєнного відновлення України. Особливу увагу слід приділити адаптації найкращих практик з урахуванням специфіки української економіки та правової системи.

Програма відновлення України потребуватиме, за різними оцінками, від 400 до 750 мільярдів доларів протягом наступних 10–15 років [26]. Державний бюджет України не зможе забезпечити такий обсяг фінансування, що робить ДПП критично важливим інструментом залучення приватних інвестицій.

Для України механізм ДПП може стати ключовим інструментом залучення приватних інвестицій у повоєнне відновлення. Водночас, успішна реалізація ДПП потребує комплексного підходу, який включає удосконалення правової бази, створення спеціалізованих інститутів та підготовку кваліфікованих кадрів.

Досвід таких країн, як США, Франція, Німеччина та Ізраїль, свідчить про можливість успішного використання ДПП для досягнення амбітних цілей економічного відновлення та соціальної стабілізації. Адаптація цього досвіду до українських умов може значно прискорити процес відновлення та забезпечити сталий розвиток економіки в довгостроковій перспективі.

Третім джерелом могли би стати конфісковані російські активи, які, згідно з міжнародною практикою та висновками експертів, можна ефективно направити у спеціальні фонди реконструкції за умови жорстких процедур управління та прозорого моніторингу.

Використання конфіскованих російських активів представляє собою унікальний та потенційно потужний механізм фінансування українського відновлення. Загальний обсяг заморожених російських державних активів становить 300 мільярдів доларів, які можуть лише частково покрити витрати на виживання та реконструкцію України [27].

Практична реалізація цього механізму вже розпочалася. ЄС здійснив перший переказ 1,5 мільярда євро, отриманих від заморожених російських активів, на підтримку України [28]. Цей прецедент створює основу для подальшого систематичного використання цих коштів.

Міжнародна координація у сфері використання конфіскованих активів демонструє ефективність багатосторонніх підходів. На саміті G7 у червні 2024 року лідери домовилися про надання приблизно 50 мільярдів доларів позики Україні цього року з використанням прибутків від інвестування заморожених активів російського центрального банку для поступового погашення позик [29].

Правові аспекти конфіскації російських активів потребують ретельного аналізу та міжнародної координації. Європейський парламент підготував аналіз варіантів згідно з міжнародним правом для конфіскації російських державних активів на підтримку реконструкції України, зосереджуючись на активах російського центрального банку обсягом 300 мільярдів доларів США, заморожених у різних юрисдикціях [30].

Формування фінансової політики повоєнного відновлення України має базуватися на чотирьох фундаментальних принципах: сталості, інклюзивності, інституційної спроможності та інтеграції до європейського фінансового простору. Ці принципи не є ізольованими концепціями, а становлять взаємопов'язану систему, що забезпечує комплексний підхід до економічного відновлення та модернізації країни.

Сучасна фінансова архітектура відновлення України характеризується мультилатеральним підходом, де провідну роль відіграють Європейський Союз, Світовий банк, Міжнародний валютний фонд та інші міжнародні фінансові інституції. Створення Facility for Ukraine в рамках Європейського Союзу з бюджетом 50 мільярдів євро на період 2024–2027 років демонструє прагнення до забезпечення стабільного та передбачуваного фінансування відновлення. Однак аналіз наявних механізмів фінансування виявляє ряд структурних недоліків, що потребують системного вирішення [9].

Перш за все, спостерігається дисбаланс між короткостроковими потребами у фінансуванні воєнних дій та довгостроковими цілями економічної реконструкції в умовах загострення процесів соціалізації бюджету.

По-друге, існуюча модель фінансування повоєнного відновлення характеризується переважанням грантового фінансування над інвестиційними механізмами, що може призвести до створення залежності від зовнішньої допомоги та обмежити розвиток внутрішніх фінансових ринків. Незважаючи на важливість грантових коштів для покриття невідкладних потреб, довгострокова стійкість

економічного розвитку вимагає активізації приватних інвестицій та розвитку ринкових механізмів фінансування.

По-третє, поточна фінансова архітектура не повною мірою враховує необхідність координації між різними джерелами фінансування та забезпечення їх взаємодоповнюваності. Множинність донорів і фінансових інструментів створює ризики дублювання зусиль, неефективного використання ресурсів та ускладнення процесів моніторингу й оцінки результатів.

Сталість фінансової моделі повоєнного відновлення України має розглядатися в трьох взаємопов'язаних вимірах: екологічному, економічному та соціальному. Екологічна сталість передбачає інтеграцію принципів зеленого фінансування в усі аспекти відновлення та розвитку, забезпечуючи відповідність європейським стандартам кліматичної політики та сприяючи переходу до низьковуглецевої економіки. Соціальна сталість вимагає забезпечення справедливого розподілу вигод від економічного відновлення серед усіх верств населення, особливої уваги до потреб вразливих груп та створення рівних можливостей для участі в економічному житті країни. Це включає розвиток інклюзивних фінансових послуг, підтримку малого та середнього бізнесу, інвестиції в людський капітал та соціальну інфраструктуру.

Інклюзивність фінансової моделі передбачає забезпечення рівного доступу до фінансових ресурсів та послуг для всіх сегментів суспільства, незалежно від географічного розташування, соціального статусу, гендерної приналежності чи інших характеристик. Реалізація цього принципу вимагає створення розгалуженої мережі фінансових інституцій, що охоплюватиме як урбаністичні, так і сільські території, забезпечуючи доступність фінансових послуг навіть у віддалених регіонах.

Інституційна спроможність є критичним фактором успішної реалізації фінансової політики повоєнного відновлення України. Це передбачає не лише наявність формальних інституцій, але й їх ефективне функціонування, професійність кадрів, наявність необхідних компетенцій і ресурсів для виконання поставлених завдань.

Інтеграція до європейського фінансового простору становить стратегічну мету фінансової політики повоєнного відновлення України та передбачає гармонізацію національного фінансового законодавства з європейськими стандартами, впровадження кращих практик фінансового регулювання та нагляду, а також забезпечення сумісності фінансових систем. Ключовими напрямками інтеграції є гармонізація банківського законодавства з директивами Європейського Союзу, впровадження європейських стандартів корпоративного управління, розвиток ринків капіталу відповідно до європейської практики та забезпечення сумісності платіжних систем. Особливої уваги потребує розвиток ринку цінних паперів, зокрема створення ефективного фондового ринку, що дозволить мобілізувати внутрішні заощадження та залучити міжнародний капітал.

Ефективна фінансова політика з метою забезпечення повоєнного відновлення України має базуватися на диверсифікованому портфелі джерел фінансування,

що включає міжнародну допомогу, приватні інвестиції, внутрішні ресурси та інноваційні фінансові інструменти. Така диверсифікація знизить ризики, пов'язані з залежністю від окремих джерел фінансування, та забезпечить стабільність фінансових надходжень навіть у разі змін у міжнародній кон'юктурі.

Водночас запропоновані підходи до формування фінансової політики пов'язані з рядом ризиків та викликів, що потребують ретельного аналізу та розробки відповідних заходів мітигації. Основним ризиком є можливість недостатності фінансових ресурсів для покриття всіх потреб відновлення, особливо у разі пролонгації воєнного конфлікту або погіршення міжнародної економічної кон'юктури. Очевидним є загострення проблематики соціалізації бюджету в зв'язку з прискоренням динаміки зростання бюджетних видатків на соціальне забезпечення, зокрема та як наслідок воєнних дій.

Інституційна слабкість та недостатня координація між різними учасниками процесу відновлення можуть призвести також до неефективного використання ресурсів, дублювання зусиль і недосягнення поставлених цілей. Подолання цих викликів вимагає серйозних інвестицій у розвиток інституційної спроможності та створення ефективних механізмів координації.

Ризики корупції та нецільового використання коштів становлять серйозну загрозу для довіри міжнародних партнерів та ефективності фінансової політики загалом. Це вимагає створення надійних механізмів контролю, забезпечення прозорості фінансових операцій та формування культури підзвітності на всіх рівнях управління.

Глобальні політичні та макроекономічні ризики, пов'язані з воєнними конфліктами, регіоналізацією економічних відносин, інфляцією, валютною нестабільністю та борговим навантаженням, можуть негативно вплинути на реалізацію фінансової політики України й динаміки повоєнного відновлення. Забезпечення макрофінансової стабільності та формування системної фінансової політики держави є критично важливими для успіху процесів відновлення національної економіки.

Висновки. У результаті проведеного дослідження фінансування повоєнного відновлення України виявлено, що масштаби руйнувань, спричинених російською військовою агресією, вимагають формування принципово нової фінансової архітектури відновлення, яка поєднуватиме множинні джерела фінансування, інноваційні механізми залучення капіталу та ефективні інституційні рішення. З'ясовано, що загальні потреби у фінансуванні відновлення України становлять від 349 до 750 мільярдів доларів США, що перевищує фінансові можливості будь-якої окремої країни чи організації та обумовлює необхідність координованих міжнародних зусиль.

Виявлено, що серед найважливіших передумов формування фінансової політики повоєнного відновлення України характеризується безпрецедентними масштабами міжнародної підтримки. Лише через основні канали фінансування надходить понад 200 мільярдів доларів. Водночас, аналіз структури цього фінансування засвідчує переважання короткострокових механізмів над довгостроковими інвестиційними програмами.

З'ясовано, що інституційне фінансування від провідних міжнародних фінансових організацій демонструє комплексний підхід до відновлення. Ці інвестиції охоплюють широкий спектр секторів: від бюджетно-податкових механізмів та інструментів стимулювання ділової активності до відновлення інфраструктури та енергетичної безпеки.

Узагальнено європейський досвід використання державно-приватного партнерства у повоєнному відновленні. Виявлено, що найуспішніші програми відновлення поєднували державне планування з приватною ініціативою.

У результаті аналізу структурних недоліків при формуванні фінансової політики України виявлено такі проблематики: дисбаланс між короткостроковими потребами та довгостроковими цілями реконструкції; переважання грантового фінансування над інвестиційними механізмами, що може створити залежність від зовнішньої допомоги; недостатню координацію між різними джерелами фінансування, що створює ризики дублювання зусиль та неефективного використання ресурсів.

З огляду на представлені результати дослідження, обґрунтовано необхідність формування фінансової політики повоєнного відновлення на основі чотирьох фундаментальних принципів: сталості (в екологічному, економічному та соціальному вимірах), інклюзивності (забезпечення рівного доступу до фінансових ресурсів), інституційної спроможності (ефективне функціонування формальних інституцій) та інтеграції до європейського фінансового простору (гармонізація з європейськими стандартами).

Потребують подальшого дослідження питання розробки механізмів інтеграції України до європейського фінансового простору, зокрема гармонізації банківського законодавства та створення сумісних платіжних систем.

Потребують подальшого наукового аналізу також правові аспекти конфіскації російських активів у різних юрисдикціях та розробка уніфікованих міжнародних механізмів їх використання для відновлення України. Важливим напрямом майбутніх досліджень є аналіз впливу макроекономічних факторів на ефективність різних моделей фінансування повоєнного відновлення.

Узагальнюючи результати дослідження, слід зазначити, що формування фінансової політики з метою забезпечення повоєнного відновлення України представляє собою унікальний історичний експеримент координації глобальних зусиль для підтримки суверенної держави в умовах тривалої війни, глобальних політичних та макроекономічних ризиків. Успіх цього експерименту значною мірою визначатиме майбутні підходи міжнародної спільноти до вирішення подібних викликів у глобалізованому світі.

Література

1. Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA2): February 2022 – February 2023 / World Bank Group, European Commission, United Nations. Washington, 2023. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099184503212328877/pdf/P1801740d1177f03c0ab180057556615497.pdf> (дата звернення: 05.04.2025).

2. Ukraine Recovery Plan: materials of the National Recovery Council at the Cabinet of Ministers of Ukraine. Kyiv, 2022. URL: <https://recovery.gov.ua> (дата звернення: 05.04.2025).
3. Skidmore D., Wessel D., Asdourian E. Financing and governing the recovery, reconstruction, and modernization of Ukraine. Brookings Institution, 2024. URL: <https://www.brookings.edu/articles/financing-and-governing-the-recovery-reconstruction-and-modernization-of-ukraine/> (дата звернення: 05.04.2025).
4. Public procurement in post-war reconstruction of Ukraine: main challenges and policy options. Paris : OECD Publishing, 2023. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/08/public-procurement-in-the-post-war-reconstruction-of-ukraine-main-challenges_df1d3017/c427b561-en.pdf (дата звернення: 05.04.2025).
5. Looking Beyond the War: Planning for Ukraine's Reconstruction / RAND Corporation. Santa Monica : RAND, 2023. URL: <https://www.rand.org/pubs/commentary/2023/09/looking-beyond-the-war-planning-for-ukraines-reconstruction.html> (дата звернення: 05.04.2025).
6. Wilson J. Economic Challenges in Post-Conflict Reconstruction: The Case of Ukraine // Journal of International Economics. 2024. Vol. 19, № 2. P. 112–130.
7. Here's How Much Aid the United States Has Sent Ukraine / Council on Foreign Relations. March 2025. URL: <https://www.cfr.org/article/how-much-us-aid-going-ukraine> (дата звернення: 05.04.2025).
8. EU Assistance to Ukraine (in U.S. Dollars) / European External Action Service. 2025. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/united-states-america/eu-assistance-ukraine-us-dollars_en (дата звернення: 05.04.2025).
9. Recovery and reconstruction of Ukraine / European Commission. 2024. URL: https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine/recovery-and-reconstruction-ukraine_en (дата звернення: 05.04.2025).
10. Military assistance to Ukraine (February 2022 to January 2025) / Bipartisan Policy Center. House of Commons Library Research Briefing. 2025. URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9477/> (дата звернення: 05.04.2025).
11. Public procurement in the post-war reconstruction of Ukraine: main challenges / OECD. Paris : OECD Publishing, 2023. URL: https://www.oecd.org/en/publications/public-procurement-in-the-post-war-reconstruction-of-ukraine-main-challenges_c427b561-en.html (дата звернення: 05.04.2025).
12. Financing Mobilized for Ukraine since February 24, 2022 / World Bank Group. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/brief/world-bank-emergency-financing-package-for-ukraine> (дата звернення: 05.04.2025).
13. EBRD Impact Report 2024: Supporting Ukraine / European Bank for Reconstruction and Development. URL: <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/publications/impact-report/impact-report-2024.html> (дата звернення: 05.04.2025).
14. EBRD plans to invest at least €1.5 bln in Ukraine's war-hit economy this year. Reuters. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/ebrd-plans-invest-least-156-bln-ukraines-war-hit-economy-this-year-2025-02-06/> (дата звернення: 05.04.2025).
15. EIB and Ukraine strengthen cooperation with €840 million for infrastructure recovery / European Investment Bank. URL: <https://www.eib.org/en/press/all/2023-XXX-eib-and-ukraine-strengthen-cooperation> (дата звернення: 05.04.2025).
16. IMF Executive Board Approves US\$ 1.4 Billion in Emergency Support for Ukraine / International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2022/03/09/pr2281> (дата звернення: 05.04.2025).

17. IMF Executive Board Approves US\$ 1.3 Billion Under the Food Shock Window for Ukraine / International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2022/10/07/pr22352-ukraine-imf-approves-us-13-billion-in-emergency-financing> (дата звернення: 05.04.2025).
18. Сичова В. В., Самофалова Т. О. Державно-приватне партнерство у повоєнному відновленні України // Державне будівництво. 2023. № 2 (34). С. 125–141. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2023-2-10>.
19. Estimated Impact of the American Recovery and Reinvestment Act on Employment and Economic Output from October 2011 Through December 2011 / Congressional Budget Office. Washington : CBO, 2012. 23 p. URL: <https://www.cbo.gov/publication/43217> (дата звернення: 05.04.2025).
20. Market Update: Review of the European PPP Market in 2022 / European PPP Expertise Centre. Luxembourg : European Investment Bank, 2023. 45 p. URL: <https://www.eib.org/en/publications/market-update-2022> (дата звернення: 05.04.2025).
21. Immigrant Absorption in Israel: Statistical Abstract / Central Bureau of Statistics. Jerusalem : CBS, 2001. 245 p. URL: <https://www.cbs.gov.il/en/publications> (дата звернення: 05.04.2025).
22. Annual Report 2023: Financing Progress / KfW Development Bank. Frankfurt am Main : KfW, 2024. 198 p. URL: <https://www.kfw.de/About-KfW/Service/Annual-Report> (дата звернення: 05.04.2025).
23. Public-Private Partnerships: In Pursuit of Risk Sharing and Value for Money. Paris : OECD Publishing, 2008. 252 p. URL: <https://www.oecd.org/governance/budgeting/public-privatepartnerships.htm> (дата звернення: 05.04.2025).
24. Public-Private Partnerships Reference Guide Version 3.0 / World Bank Group. Washington : World Bank, 2017. 294 p. URL: <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/library/public-private-partnerships-reference-guide-version-30> (дата звернення: 05.04.2025).
25. Ukraine's Recovery and Reconstruction Needs Assessment / Ukraine Recovery Conference. London : URC Secretariat, 2023. 127 p. URL: <https://www.urc-international.com/> (дата звернення: 05.04.2025).
26. Reconstructing Ukraine at war: The journey to prosperity starts now. Atlantic Council. 2024. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/report/reconstructing-ukraine-at-war-the-journey-to-prosperity-starts-now/> (дата звернення: 05.04.2025).
27. Exclusive: Russia could concede \$300 billion in frozen assets as part of Ukraine war settlement. Reuters. February 2025. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/russia-could-concede-300-bln-frozen-assets-part-ukraine-war-settlement-sources-2025-02-21/> (дата звернення: 05.04.2025).
28. First transfer of €1.5 billion of proceeds from immobilised Russian assets made available in support of Ukraine / European Commission. July 2024. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/news/first-transfer-eu15-billion-proceeds-immobilised-russian-assets-made-available-support-ukraine-today-2024-07-26_en (дата звернення: 05.04.2025).
29. Why do the US and its allies want to seize Russian reserves to aid Ukraine? / Brookings Institution. December 2024. URL: <https://www.brookings.edu/articles/why-do-the-u-s-and-its-allies-want-to-seize-russian-reserves-to-aid-ukraine/> (дата звернення: 05.04.2025).
30. Legal options for confiscation of Russian state assets to support the reconstruction of Ukraine / European Parliament Think Tank. 2024. URL: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU\(2024\)759602](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU(2024)759602) (дата звернення: 05.04.2025).

References

1. World Bank Group, European Commission, and United Nations. 2023. *Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA2): February 2022 – February 2023*. Washington. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099184503212328877/pdf/P1801740d1177f03c0ab180057556615497.pdf> (accessed April 5, 2025).
2. National Recovery Council at the Cabinet of Ministers of Ukraine. 2022. *Ukraine Recovery Plan: Materials of the National Recovery Council at the Cabinet of Ministers of Ukraine*. Kyiv. <https://recovery.gov.ua> (accessed April 5, 2025).
3. Skidmore, David, David Wessel, and Emily Asdourian. 2024. *Financing and Governing the Recovery, Reconstruction, and Modernization of Ukraine*. Brookings Institution. <https://www.brookings.edu/articles/financing-and-governing-the-recovery-reconstruction-and-modernization-of-ukraine/> (accessed April 5, 2025).
4. OECD. 2023. *Public Procurement in Post-war Reconstruction of Ukraine: Main Challenges and Policy Options*. Paris: OECD Publishing. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/08/public-procurement-in-the-post-war-reconstruction-of-ukraine-main-challenges_df1d3017/c427b561-en.pdf (accessed April 5, 2025).
5. RAND Corporation. 2023. *Looking Beyond the War: Planning for Ukraine's Reconstruction*. Santa Monica: RAND. <https://www.rand.org/pubs/commentary/2023/09/looking-beyond-the-war-planning-for-ukraines-reconstruction.html> (accessed April 5, 2025).
6. Wilson, James. 2024. «Economic Challenges in Post-Conflict Reconstruction: The Case of Ukraine.» *Journal of International Economics* 19 (2): 112–130.
7. Council on Foreign Relations. 2025. «Here's How Much Aid the United States Has Sent Ukraine.» March. <https://www.cfr.org/article/how-much-us-aid-going-ukraine> (accessed April 5, 2025).
8. European External Action Service. 2025. «EU Assistance to Ukraine (in U.S. Dollars).» https://www.eeas.europa.eu/delegations/united-states-america/eu-assistance-ukraine-us-dollars_en (accessed April 5, 2025).
9. European Commission. 2024. «Recovery and Reconstruction of Ukraine.» https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine/recovery-and-reconstruction-ukraine_en (accessed April 5, 2025).
10. Bipartisan Policy Center. 2025. *Military Assistance to Ukraine (February 2022 to January 2025)*. House of Commons Library Research Briefing. <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9477/> (accessed April 5, 2025).
11. OECD. 2023. *Public Procurement in the Post-war Reconstruction of Ukraine: Main Challenges*. Paris: OECD Publishing. https://www.oecd.org/en/publications/public-procurement-in-the-post-war-reconstruction-of-ukraine-main-challenges_c427b561-en.html (accessed April 5, 2025).
12. World Bank Group. n.d. «Financing Mobilized for Ukraine since February 24, 2022.» <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/brief/world-bank-emergency-financing-package-for-ukraine> (accessed April 5, 2025).
13. European Bank for Reconstruction and Development. 2024. *EBRD Impact Report 2024: Supporting Ukraine*. <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/publications/impact-report/impact-report-2024.html> (accessed April 5, 2025).
14. Reuters. 2025. «EBRD Plans to Invest at Least €1.5 Billion in Ukraine's War-Hit Economy This Year.» February 6. <https://www.reuters.com/world/europe/ebrd-plans-invest-least-156-bln-ukraines-war-hit-economy-this-year-2025-02-06/> (accessed April 5, 2025).

15. European Investment Bank. 2023. «EIB and Ukraine Strengthen Cooperation with €840 Million for Infrastructure Recovery.» <https://www.eib.org/en/press/all/2023-XXX-eib-and-ukraine-strengthen-cooperation> (accessed April 5, 2025).
16. International Monetary Fund. 2022. «IMF Executive Board Approves US\$ 1.4 Billion in Emergency Support for Ukraine.» March 9. <https://www.imf.org/en/News/Articles/2022/03/09/pr2281> (accessed April 5, 2025).
17. International Monetary Fund. 2022. «IMF Executive Board Approves US\$ 1.3 Billion Under the Food Shock Window for Ukraine.» October 7. <https://www.imf.org/en/News/Articles/2022/10/07/pr22352-ukraine-imf-approves-us-13-billion-in-emergency-financing> (accessed April 5, 2025).
18. Sychova, Viktoriia V., and Tetiana O. Samofalova. 2023. «Derzhavno-pryvatne partnerstvo u povoiennomu vidnovlenni Ukrainy [Public-Private Partnership in Post-war Reconstruction of Ukraine].» *Derzhavne budivnytstvo* [State Building], no. 2 (34): 125–141. <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2023-2-10>.
19. Congressional Budget Office. 2012. *Estimated Impact of the American Recovery and Reinvestment Act on Employment and Economic Output from October 2011 Through December 2011*. Washington: CBO. <https://www.cbo.gov/publication/43217> (accessed April 5, 2025).
20. European PPP Expertise Centre. 2023. *Market Update: Review of the European PPP Market in 2022*. Luxembourg: European Investment Bank. <https://www.eib.org/en/publications/market-update-2022> (accessed April 5, 2025).
21. Central Bureau of Statistics. 2001. *Immigrant Absorption in Israel: Statistical Abstract*. Jerusalem: CBS. <https://www.cbs.gov.il/en/publications> (accessed April 5, 2025).
22. KfW Development Bank. 2024. *Annual Report 2023: Financing Progress*. Frankfurt am Main: KfW. <https://www.kfw.de/About-KfW/Service/Annual-Report> (accessed April 5, 2025).
23. OECD. 2008. *Public-Private Partnerships: In Pursuit of Risk Sharing and Value for Money*. Paris: OECD Publishing. <https://www.oecd.org/governance/budgeting/public-privatepartnerships.htm> (accessed April 5, 2025).
24. World Bank Group. 2017. *Public-Private Partnerships Reference Guide Version 3.0*. Washington: World Bank. <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/library/public-private-partnerships-reference-guide-version-30> (accessed April 5, 2025).
25. Ukraine Recovery Conference. 2023. *Ukraine's Recovery and Reconstruction Needs Assessment*. London: URC Secretariat. <https://www.urc-international.com/> (accessed April 5, 2025).
26. Atlantic Council. 2024. «Reconstructing Ukraine at War: The Journey to Prosperity Starts Now.» <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/report/reconstructing-ukraine-at-war-the-journey-to-prosperity-starts-now/> (accessed April 5, 2025).
27. Reuters. 2025. «Exclusive: Russia Could Concede \$300 Billion in Frozen Assets as Part of Ukraine War Settlement.» February 21. <https://www.reuters.com/world/europe/russia-could-concede-300-bln-frozen-assets-part-ukraine-war-settlement-sources-2025-02-21/> (accessed April 5, 2025).
28. European Commission. 2024. «First Transfer of €1.5 Billion of Proceeds from Immobilised Russian Assets Made Available in Support of Ukraine.» July 26. https://enlargement.ec.europa.eu/news/first-transfer-eu15-billion-proceeds-immobilised-russian-assets-made-available-support-ukraine-today-2024-07-26_en (accessed April 5, 2025).
29. Brookings Institution. 2024. «Why Do the US and Its Allies Want to Seize Russian Reserves to Aid Ukraine?» December. <https://www.brookings.edu/articles/why-do-the-u-s-and-its-allies-want-to-seize-russian-reserves-to-aid-ukraine/> (accessed April 5, 2025).

30. European Parliament Think Tank. 2024. «Legal Options for Confiscation of Russian State Assets to Support the Reconstruction of Ukraine.» [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU\(2024\)759602](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU(2024)759602) (accessed April 5, 2025).

PRECONDITIONS FOR THE FORMATION OF FINANCIAL POLICY IN ENSURING THE POST-WAR RECOVERY OF UKRAINE'S ECONOMY

Viktoriia Kryveshchenko

PhD in Economics, Associate Professor, Department of Commercial Activity and Logistics, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Ukraine.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2375-9664>

Pavlo Moroz

PhD in Economics, Taras Shevchenko National University, Ukraine.
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2711-6795>

Abstract. The object of the study is the preconditions for shaping financial policy aimed at ensuring macro-financial stability and post-war recovery in Ukraine. The subject of the study includes the sources, mechanisms, and institutional foundations of financial support for reconstruction processes within the context of global partnerships. The purpose of the research is to conduct a comprehensive analysis of the challenges and prospects for forming Ukraine's financial policy in the context of global political and macroeconomic transformations and the urgent need for post-war recovery; and to substantiate proposals for optimizing the financial model based on diversification of funding sources. To achieve this goal, methods of systems analysis, comparative research, statistical analysis, and generalization were used. The key results of the study include the systematization of the scale of financial needs for reconstruction, analysis of the role of international partners, and justification of the need to diversify funding sources through a combination of international aid, private investment, domestic resources, and innovative financial instruments. The scientific novelty lies in the comprehensive study of mechanisms for coordinating global partnerships to systematize approaches to shaping Ukraine's financial policy in the post-war economic recovery context. The practical significance is determined by the possibility of using the results to optimize existing approaches to the attraction and management of international financial aid to enhance the effectiveness of Ukraine's financial policy implementation.

Keywords: financial policy; post-war recovery; financial architecture; international financial assistance; European integration; sustainable development; financial institutions; public-private partnership.

Стаття надійшла до редакції 28.04.2025